

ΜΙΧΑΛΗΣ ΝΤΑΓΓΙΝΗΣ

ΠΑΤΗΜΕΝΑ ΤΡΙΑΝΤΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

διόπτρα

Μιχάλης Νταγγίνης

ΠΑΘΗΜΕΝΑ ΤΡΙΑΝΤΑ

Μυθιστόρημα

δίπτυχα

Τίτλος: ΠΑΤΗΜΕΝΑ ΤΡΙΑΝΤΑ, Μιχάλης Νταγγίνης

© Μιχάλης Νταγγίνης 2026 / © Για την ελληνική γλώσσα σε όλο τον κόσμο: Εκδόσεις Διόπτρα, 2026

Πρώτη ελληνική ψηφιακή έκδοση: Μάρτιος 2026

Επιμέλεια κειμένων: Μαρία Μπανούση / Concept εξωφύλλου: Σοφία Λεοπούλου / Σχεδιασμός εξωφύλλου: Ελένη Κυριακίδου, Εκδόσεις Διόπτρα / Ψηφιακή σελιδοποίηση: Έρση Σωτηρίου, Εκδόσεις Διόπτρα

Κεντρικά γραφεία: Αγ. Παρασκευής 40, 121 32 Περιστέρι, Τηλ.: 210 380 52 28, Fax: 210 330 04 39

Βιβλιοπωλείο Books & Life: Σόλωνος 93-95, 106 78 Αθήνα, Τηλ.: 210 330 07 74

www.dioptra.gr

e-mail: info@dioptra.gr

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή ή ανατύπωση μέρους ή του συνόλου του βιβλίου σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

Απαγορεύεται η χρήση ή η αναπαραγωγή με οποιονδήποτε τρόπο μέρους ή όλου του βιβλίου για την εκπαίδευση τεχνολογιών ή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης. Τα δικαιώματα επί του παρόντος έργου διατηρούνται ρητά όσον αφορά την εξόρυξη κειμένων και δεδομένων (Άρθρο 4§3 Οδηγία (ΕΕ) 2019/790).

ISBN: 978-618-10-0285-9

Εισαγωγή

Είμαστε κινούμενα ηχεία. Τοποθετημένα στις μητροπόλεις, το ένα δίπλα στ' άλλο, προχωράμε και αναπαράγουμε αυτά που ακούμε: συζητήσεις άλλων, φήμες, καλαμπούρια, μουσικές, σχέδια για το μέλλον.

Μεγαλώνοντας βάζουμε τις κασέτες της σωστής ενήλικης ζωής· αυτής που ακούμε να παίζουν και τα υπόλοιπα ηχεία· αυτής που από παιδιά προγραμματιστήκαμε να παίζουμε. Έτσι αναπαράγεται ένα ενιαίο ηχητικό σύνολο με πολύ μικρές, αρμονικές παραλλαγές: ξύπνα νωρίς το πρωί, πήγαινε στη δουλειά, δικτυώσου, γίνε σημαντικός, βγάλε λεφτά, μην τα βάζεις με το σύστημα, έχε σωστές απόψεις, μην παλιμπαιδίζεις, παντρέψου (και μην ξενογαμείς, τουλάχιστον φανερά), κάνε παιδιά (προς Θεού, μη βιαστείς), αποταμίευσε, ξαναπαντρέψου (από τη δεύτερη φορά και μετά είναι προαιρετικό), να ξεφυχτάς με μέτρο, πήγαινε δυο βδομάδες διακοπές να ξεσκάσεις και ξαναγύρνα με γεμάτες μπαταρίες – μέχρι θανάτου.

Κάποια ηχεία είναι εξαιρετικής κατασκευής και ποιότητας· αναπαράγουν τους ήχους θεαματικά, προγραμματίζοντας μάλιστα βελτιώσεις στο λογισμικό τους. Προσαρμόζονται εύκολα στις νέες μελωδίες όταν οι εποχές αλλάζουν. Αποτελούν πρότυπα ορθού ήχου. Τα πιο μεγάλα ενώνονται σε ηχοσυστήματα, με μεγάφωνα που καθηλώνουν τις γειτονιές. Άλλα, πάλι, ηχεία είναι χαμηλής ποιότητας ή εκπέμπουν σε αταίριαστες για εκείνα συχνότητες. Σημασία έχει ότι και με αυτά γίνεται η δουλειά – κουτσά στραβά, ακούγεται ο ίδιος ήχος. Τώρα, για όσα εμφανίζουν βλάβες και κάνουν παράσιτα... μόνη λύση είναι η επισκευή, ειδάλλως έρχεται η ώρα της ανακύκλωσης.

Στις μεγάλες πόλεις, εκεί όπου εκατομμύρια ηχεία παράγουν τον ενιαίο εκκωφαντικό τους θόρυβο, είναι αδύνατον να ακούσεις τη μοναδικότητα της μελωδίας μερικών ηχείων. Ακόμα και τη δική μας προσωπική μελωδία δεν την ακούμε στις δημόσιες στιγμές μας, πλάι στα μεγάλα ηχεία· μας

συντροφεύει δειλά κι ενοχικά, σαν κελάηδισμα ντροπαλού εξωτικού πουλιού, όταν μένουμε μόνοι, οχυρωμένοι πίσω από θωρακισμένες πόρτες.

Όσοι επιχειρούν να παίξουν τον δικό τους ήχο φοβούνται ότι θα πνιγεί στη βουή των ηχείων της πόλης, ότι δεν θα τον ακούσει κανείς. Μα πιο πολύ φοβούνται το αντίθετο: πως ο παράταιρος ήχος θα ακουστεί. Ακόμα και οι φανταστικές μελωδίες μοιάζουν αποκρουστικές όταν απειλούν την ηχητική ομοιομορφία.

Κουρασμένα από τέτοιες φοβίες, μερικά ηχεία ξεμακραίνουν για σπιθαμές γης που θα χωρέσουν τον ήχο τους. Τα περισσότερα όμως βάζουν τη σωστή κασέτα και ούτε που θυμούνται πια τη δική τους μελωδία. Αν τύχει και την ακούσουν, χρόνια μετά, μπορεί να την περάσουν για ξένη· ίσως ακόμα και να ενοχληθούν.

Μέσα στις αδιάκοπες ιαχές των ηχείων της πόλης, η τέχνη εντοπίζει τις σπάνιες συχνότητες, τις σιγανές μελωδίες. Κι αν η κανονική ζωή προχωράει φιμώνοντάς τες, η λογοτεχνία τις ηχογραφεί και τις απομαγνητοφωνεί. Όσο λίγο κι αν κράτησαν, ακόμα κι αν το ίδιο τους το ηχείο τις έχει ξεχάσει, θα αποτελούν δώρο παντοτινό για κείνους που θέλουν να τις ακούσουν.

Ο Νικήτας σε κρίση

Στα τριάντα άρχισε να μεταχειρίζεται τον χρόνο του αλλιώς. Τότε που απέκτησε *επίγνωση* της θνητότητάς του. Πιο πριν είχε απλώς *γνώση*. Ήξερε σαφώς ότι, όπως όλοι έτσι κι αυτός, κάποια στιγμή θα πεθάνει, ότι ο χρόνος ζωής είναι από τη φύση πεπερασμένος. Όμως αυτό το μικρό, αρχαίο «επί», με τις τόσες διαφορετικές σημασίες, φωτίζει αλλιώς τις λέξεις που ακουμπάει. Η *επίγνωση* δεν είναι *γνώση*: είναι η γεύση που αφήνει μέσα σου η *γνώση* όταν πια χωνευτεί, όταν πάψει να αποτελεί ξερή πληροφορία. Είναι, θα έλεγε κανείς, η πληροφορία που *αισθάνεσαι* – γι' αυτό στα λεξικά η *επίγνωση* απαντά συνήθως ως «*συναίσθηση*». Όταν, λοιπόν, μπήκε το τρία μπροστά, ο Νικήτας αισθάνθηκε τον θάνατο ή, λιγότερο τρομακτικό, γεύτηκε τη γνώση ότι διανύει τον *προσωπικό* χρόνο ζωής του, ο οποίος κάποια στιγμή (στην καλύτερη, λίγες δεκαετίες μετά) θα τελειώσει.

Πώς διαχειρίστηκε τη –θνητή, θνητότατη– ζωή του; Δυστυχώς, δεν βρήκε κάποια μυστική συνταγή που «άλλαξε τη ζωή του για πάντα» – ίσως να φταίει το ότι δεν άνοιξε κάποιο εγχειρίδιο αυτοβελτίωσης, από αυτά που σου μαθαίνουν πώς να ζεις, να πετυχαίνεις και ν' αγαπιέσαι με πέντε απλά βήματα, δέκα νέους τρόπους ή δώδεκα κανόνες. Αισθάνθηκε, όμως, κάτι που θεωρούμε αυτονόητο, αλλά σπανίως αναλογιζόμαστε σοβαρά: ενώ ο χρόνος κινείται προς τα μπροστά με τον ίδιο ρυθμό για όλους (τουλάχιστον όσο παραμένουμε στο βαρυτικό πεδίο του πλανήτη μας), ο τρόπος που τον βιώνουμε είναι διαφορετικός.

Και κάπου εκεί ο Νικήτας αντιλήφθηκε ότι, δίπλα στις μεγάλες κι αναπόφευκτες απώλειες χρόνου (το 1/3 της ζωής μας είναι αφιερωμένο στον ύπνο, το 1/20 σε τουαλέτες και ντους), έχει προσθέσει μερικές μη αναγκαίες αλλά εξαιρετικά χρονοβόρες τελετουργίες. Ώρες επί ωρών που έφτιαχναν μέρες και τελικά χρόνια, αν συνέχιζαν να αθροίζονται. Χρόνια χαμένης ζωής. Δεν αξίζει να τα πετάς εδώ κι εκεί αλόγιστα, ακριβώς όπως δεν αξίζει να καις καύσιμα για να μαρσάρεις στο φανάρι (εκτός αν βάζεις

κόντρες). Με τη διαφορά βέβαια ότι όταν τα καύσιμα τελειώσουν, μπορείς να ξαναγεμίσεις το ντεπόζιτο, κάτι που δεν φαίνεται να συμβαίνει με τη ζωή (με κάθε σεβασμό στους υποστηρικτές της μετενσάρκωσης). Κάπως έτσι την ένιωθε τη ζωή του ο Νικήτας: σαν αυτοκίνητο με ντεπόζιτο μιας χρήσης, που επιμένει να μαρσάρει στα φανάρια.

Ξεκίνησε λοιπόν στα τριάντα τη δική του προσπάθεια να ζήσει τον χρόνο του αλλιώς. Να τον διαχειρίζεται με σεβασμό. Ναι, αυτό του έλειπε: κακοποιούσε τον χρόνο. Σερνόταν στους καναπέδες με το κινητό στο χέρι, κάτω από το κλιματιστικό, αφήνοντας τις ώρες να ξοδεύονται μάταια. Η ενασχόληση με τα σόσιαλ μίντια είχε αρχίσει να παίρνει χαρακτηριστικά εμμονής. Τα δυο προφίλ του, στο Facebook και στο ανερχόμενο τότε Instagram, έγιναν ορμητήρια παρακολούθησης των άλλων, χωρίς στην πραγματικότητα να τον νοιάζει τι κάνουν ή τι γράφουν. Και να εξαφανίζονταν δηλαδή, χαμπάρι δεν θα 'παιρνε. Δεν μπορούσε να εξηγήσει αυτόν τον ηλίθιο εθισμό. Ήταν απλώς εύκολο. Είχε βυθιστεί σε έναν λήθαργο κατασκοπείας προφίλ, φωτογραφιών, ποστ και «τσεκ ιν» φίλων στα μαγαζιά της πόλης, έλιωνε σε βιντεάκια κι άσκοπες συνομιλίες με άτομα που έβλεπε κάθε μέρα (ή και άλλα που δεν ήθελε να δει ποτέ), ανταλλάσσοντας γυμνές φωτογραφίες με γνωστές και άγνωστες, μέχρι που ερχόταν η στιγμή που μπούχτιζε, έκανε ένα διάλειμμα, κάπνιζε κάνα τσιγάρο στο μπαλκόνι – και πάλι απ' την αρχή.

Η καθημερινότητα κυλούσε διακεκομμένα – έτρωγε, περπατούσε, μιλούσε, έβλεπε ταινίες, πού και πού άνοιγε κάνα βιβλίο, πάντα υπό το «κλινγκ» μιας ειδοποίησης σε οθόνη που αναβοσβήνει, θαρρείς και κάποιιο περιπολικό τσέπης σου ζητάει να σταματήσεις ό,τι κάνεις. Τα δάχτυλα γλιστρούσαν στο κινητό μέχρι που αποκοιμιόταν, αργότερα απ' ό,τι παλιά. Κάποια στιγμή κατάφερε να αποπλανήσει σε διαδικτυακό σέξτινγκ (με το ένα χέρι έγραφε, με το άλλο αυνανιζόταν) μία παλιά του συμμαθήτρια. Δεν ήταν όμορφη· όταν την είδε στον δρόμο τυχαία, και έτσι ξανάγιναν φίλοι στο Facebook, ούτε που σκέφτηκε οτιδήποτε ερωτικό. Όμως, χάρη σε έναν ανεξήγητο μηχανισμό, οι πειραγμένες φωτογραφίες στο προσεγμένο της προφίλ την κολάκευαν τόσο, που έφτασαν να έχουν *αυτοτελή* γοητεία

έναντι της πραγματικής εικόνας. Ήταν τρελό: θαρρείς και το προφίλ της είχε αποσπαστεί από τον πραγματικό κόσμο και διέγραφε πλέον τη δική του αυτόνομη πορεία στον κόσμο της ψηφιακής έλξης. Τέσσερις ώρες το πάλευε για μια διακεκομμένη μαλακία. Τελείωσε σε ένα μωρομάντιλο, ψυχικά εξαντλημένος· είχε χάσει ένα ολόκληρο απόγευμα.

Εύλογα αναρωτήθηκε τι ακριβώς κερδίζει στη ζωή του απ' όλα αυτά. Γιατί το κάνει; Δεν βρήκε καμία πειστική δικαιολογία. Υπήρχε βέβαια κάτι σαν φόβος μη μείνει έξω από αυτό που συμμετέχουν όλοι. Αλλά δεν ήταν αυτό το σημαντικό ούτε εξηγούσε τον εγκλωβισμό σε μια ψηφιακή ζωή που κλέβει απ' την κανονική. Εκείνο που πραγματικά φοβόταν ήταν ότι φεύγοντας από κει μέσα, έχανε ένα δραστικό ναρκωτικό με το οποίο βυθιζόταν στην αναβλητικότητα. Το φως της οθόνης έστρεφε τα φώτα στις ζωές των διαδικτυακών φίλων, ώστε να μη βλέπει τη δική του. Μπαίνοντας στην τέταρτη δεκαετία του, συνειδητοποίησε ότι το ναρκωτικό έπρεπε να κοπεί. Μια μέρα σαν όλες τις άλλες διέγραψε και τα δύο προφίλ του. Παραδόξως δεν το πήρε βαριά. Μίλησε μάλλον το ένστικτο της αυτοσυντήρησης. Και πρέπει να θεωρεί τον εαυτό του πολύ τυχερό. Αν καθυστερούσε λίγο ακόμα την απόφασή του, θα ρουφούσε αχόρταγα μικρές τζούρες αποδοχής στο ψηφιακό παζάρι κανονικοποίησης του ναρκισσισμού, το κατά κόσμον Instagram.

Κλείνοντας μια πηγή ατελείωτης σπατάλης χρόνου, αυτό που φοβόταν ήταν μήπως αντιμετώπιζε το σύμπτωμα και όχι την ασθένεια. Όπως ένας φίλος του, ο Πετράν (βαπτισθείς Πέτρος), ο οποίος ήταν άρρωστος με το στοίχημα. Έπαιζε το μισό μηνιάτικο σε αγώνες ασιατικών ομάδων, μελετώντας κορεάτικα αθλητικά άρθρα, μεταφρασμένα με google translate σε αγγλικά κι από εκεί σε κάτι που έμοιαζε με ελληνικά. Όταν πλέον το πράγμα ζόρισε κι άρχισε να ζητάει δανεικά για να παίξει κι άλλο (και να ξεχρεώσει τους προηγούμενους δανειστές), του συνέβη κάτι συνταρακτικό.

Ήρθε ένας δίμετρος τύπος, ένα ντερέκι χωρίς σβέρκο, με πλάτες και χέρια από ταινία σούπερ ήρωα, με κεφάλι ξυρισμένο κι αυλακωμένο σαν πίτμπουλ, με πυκνά μαύρα μούσια και με βλέμμα που δεν προμήνυε φιλική διευθέτηση διαφοράς. Είχε σταλεί ως αγγελιαφόρος του κυρίου Κούτρα,

σεβαστού επιχειρηματία κωλόμπαραν που είχε δώσει δύο χιλιάρικα στον Πετράν. Του διαμήνυσε σε άπταιστα μπραβικά ότι ο κύριος Κούτρας ενοχλήθηκε που δεν πήρε τα λεφτά στην ώρα του, οπότε από σήμερα χρωστάει τρία χιλιάρικα. Και πως αν δεν τα δώσει ως το τέλος της εβδομάδας, θα τα ζητήσει από την αδελφή του Πετράν, τη Μαντώ, και μετά από τους γονείς του, τον Χρήστο και την Αργυρούλα. Του κόπηκαν τα πόδια που αυτό το γομάρι πρόφερε τα ονόματα της οικογένειάς του με τόση ασέβεια, σχεδόν σαν να έφτυνε. Μάζεψε ό,τι λεφτά είχε στην άκρη, τα έδωσε στον ευμεγέθη αντιπρόσωπο του κυρίου Κούτρα και το πήρε απόφαση: τέλος στο στοίχημα. Και όντως, υπήρξε συνεπής. Ποτέ ξανά στοίχημα· ξεκίνησε να παίζει καζίνο.

Κάτι τέτοια σκεφτόταν και ο Νικήτας και έλεγε «Έχει πλάκα τώρα να κολλήσω με τίποτα άλλο και να χάνω τις ώρες μου εκεί». Ήθελε μια εγρήγορση το πράμα, αν είχε σκοπό όντως να βιώνει αλλιώς την παρέλευση του χρόνου. Όχι τίποτε, αλλά είχε κι ελάχιστες υποχρεώσεις, συνθήκη ιδιαίτερα πρόσφορη για χρονοτριβή. Αν καίγεται ο κώλος σου και η μια δουλειά διαδέχεται την άλλη σε έναν ωκεανό προθεσμιών και κλήσεων, τότε οκεί, δεν πολυζείς, αλλά σίγουρα δεν χάνεις και τον χρόνο σου όπου να 'ναι. Να ένα θετικό της υπερεργασίας: δεν μπορείς να χάσεις κάτι που δεν έχεις. Ε, ο Νικήτας ήταν ιδανικός υποψήφιος απώλειας χρόνου. Δούλευε σε ένα μπαρ στο Παγκράτι ως μπάρμαν οκτώ το βράδυ με πέντε το πρωί, τέσσερις φορές την εβδομάδα. Τις υπόλοιπες ώρες της ημέρας δεν είχε κάποια σοβαρή υποχρέωση. Τα οικογενειακά εισοδήματα και το πατρικό στη Νέα Σμύρνη του εξασφάλιζαν μια άνετη ζωή, ιδανική για κάποιον που δεν αγαπά την καταπόνηση. Εξάλλου είχε και καλή δικαιολογία για να μασκαρέψει την τεμπελιά του: το πτυχίο του ήταν εντελώς άχρηστο στην Ελλάδα της κρίσης και της ανεργίας του 30%.

Τελείωσε Διεθνών κι Ευρωπαϊκών Σπουδών, χωρίς να ξέρει τι ακριβώς σημαίνει αυτό, αφού δεν πολυπάταγε στη σχολή και δεν τον ένοιαζε κιόλας· έζησε την παλιά νεοελληνική «φοιτητική ζωή», δοσμένη στο παρόν κι απαλλαγμένη από κάθε φόβο του μέλλοντος. Ήξερε πάντως ότι από τον τίτλο και μόνο, ένα τέτοιο επάγγελμα ασκείται στο εξωτερικό και όχι σε μια

χώρα με το ενάμισι πόδι εκτός Ευρώπης μετά τις εκλογές του Γενάρη του '15. Έναν μήνα νωρίτερα, η μάνα του μπήκε στο σπίτι με βλέμμα τρομαγμένο, πιο ωχρή από το συνηθισμένο της. Κρατούσε σακούλες με διάφορα ψώνια – ασυνήθιστα πολλά μακαρόνια, ρύζια, κονσέρβες, τρόφιμα μακράς λήξης· περίπου σαν να ξεκινούσε ο Γ' Παγκόσμιος με στόχο την Ελλάδα. Ο Νικήτας μόλις είχε ξυπνήσει, ήταν δώδεκα το μεσημέρι.

«Όλα καλά, μάνα;» ρώτησε καθώς χασμουριόταν.

Αυτή του απάντησε σέρνοντας θεατρικά τις λέξεις πιο αργά, ώστε να δώσει στην καθεμία περισσότερη έμφαση: «Ό,τι και να συμβεί, Νικήτα, εμείς θα αντέξουμε. Να το θυμάσαι. Δεν θα αφήσουμε να πάθετε τίποτα!».

Ο Νικήτας έπνιξε ένα μειδίαμα για να μην την εξοργίσει: «Μήπως υπερβάλλεις λίγο;»

Η μάνα όμως κοιτούσε στο κενό σχεδόν μοιρολογώντας: «Θα έρθει μεγάλο κακό, και δυστυχώς την καταστροφή θα την πληρώσουν πρώτα οι πιο φτωχοί και οι πιο νέοι. Να βάλει το χέρι του ο Θεός». Αυτά είπε και αποσύρθηκε στο δωμάτιό της για να κανονίσει τη μεταφορά των οικογενειακών καταθέσεων σε τράπεζα του εξωτερικού.

Εντέλει, οι ευχές της μάνας για μεσολάβηση του Παντοδύναμου δεν έπιασαν τόπο και η αντιπολίτευση έγινε κυβέρνηση, όπως αναμενόταν. Εκείνους τους πρώτους μήνες η κατάσταση ήταν έκρυθμη. Δεν ήξερες πού ακριβώς πηγαίνει το πράγμα, τα μηνύματα της νέας κυβέρνησης ήταν κάπως διφορούμενα: από υπόνοιες επιστροφής στο εθνικό νόμισμα, μέχρι δηλώσεις που απέκλειαν οποιοδήποτε σενάριο ρήξης με την Ευρώπη. Η κοινωνία ήταν καζάνι που βράζει, ο κόσμος ασχολείτο πραγματικά καθημερινά με την πολιτική και το τηλεοπτικό μαγκαζίνο είχε αντικατασταθεί από ειδήσεις, πολιτικές αντεγκλήσεις, συνεντεύξεις, ρεπορτάζ, αναλύσεις. Σε ρεαλισμό για να αποφευχθεί η καταστροφή καλούσαν οι μεν. Σε έντιμο αγώνα για την αξιοπρέπεια του λαού οι δε. Οι λέξεις «ατύχημα», «κίνδυνος» και «καταστροφή» είχαν αυξήσει τρομακτικά τη δημοφιλία τους. Οικογένειες και φίλοι χωρίζονταν αναλόγως του στρατοπέδου στο οποίο ανήκαν: με την Ευρώπη ή με τη δραχμή; Και

στο μεταξύ, η ανεργία, ο μόνος δείκτης που έχει κάποια σημασία για τον πολύ κόσμο, κάλπαζε σε νέα ρεκόρ.

Σ' αυτό το περιβάλλον ο Νικήτας σκεφτόταν ότι δεν έπαιζε να βρει δουλειά ως διεθνολόγος στην Ελλάδα. Ούτε και ήξερε πώς να το ψάξει ή τι ακριβώς θα έκανε. Θα μιλούσε για τις διεθνείς εξελίξεις; Αυτό είναι δουλειά των πολιτικών. Φυσικά ούτε η προοπτική του εξωτερικού τον εξίταρε. «Να πρέπει να μάθω φουλ καλά μια ξένη γλώσσα, να μην ξέρω άνθρωπο, με σκατόκαιρο χειμώνα καλοκαίρι, για να βγάλω –αν βγάλω!– λεφτά; Και να τα κάνω τι; Αφού δεν θέλω να τα ξοδεύω εκεί!» κάγχαζε σε κάτι κολλητάρια, συνοδεία φρέντο εσπρέσο σκέτου Δεκέμβρη μήνα. Μπα, δεν ήταν το εξωτερικό γι' αυτόν. Στην τελική, δουλειά μπορεί να μην έβρισκε σ' αυτό που σπούδασε, αλλά δεν του πήγαινε κι άσχημα.

Το νυχτοκάματο του μπάρμαν ήταν αξιοπρεπές. Νοίκι δεν πλήρωνε, φαΐ έτοιμο έβρισκε, τα έξοδα ήταν περιορισμένα. Συν τοις άλλοις εκμεταλλευόταν την κλίση του σε διάφορες περίεργες ενασχολήσεις, από τις οποίες έβγαζε πού και πού χαρτζιλίκι. Για παράδειγμα, μαζί με δυο φιλαράκια είχε στήσει μια μπίζνα με φλιπεράκια: τα έπαιρνε παλιά, χαλασμένα, τα ξανάφτιαχνε με υλικά που παράγγελνε απ' το εξωτερικό και τα διέθετε σαν ολοκαίνουρια στους ενδιαφερόμενους. Όταν απέκτησε μια κάποια πελατεία, επέκτεινε τις δραστηριότητες και σε άλλα παλιά αντικείμενα που κανείς δεν ψηνόταν να αναστήσει μόνος του: πικάπ, κασετόφωνα, ποδοσφαιράκια, μπιλιάρδα κ.λπ.

Έκοβε το μυαλό του και έπιαναν τα χέρια του – μόνο μην του έλεγες για γραφεία και εξωτερικά και πρωινά ξυπνήματα. Η κοσμοθεωρία του, κάπως ράθυμη και μαλθακή, δεν ήταν πάντως ανεξήγητη. Μεγάλωσε με οικονομική άνεση και ενηλικιώθηκε το 2003, στις εποχές των «παχιών αγελάδων». Οι στερήσεις των μεταπολεμικών χρόνων ήταν μακρινή ανάμνηση – κι ας ήταν εν ζωή πολλοί από αυτούς που τις βίωσαν. Ο κόσμος πλατσούριζε αμέριμνος στα δροσερά νερά του greek dream, απαλλαγμένος απ' τον φόβο της παλίρροιας. Κομμάτι στην πίτα του πλούτου είχαν σχεδόν όλοι. Ο δικομματισμός ήταν τόσο αγαπητός, τόσο ισχυρός, που εάν το ηττημένο κόμμα έπαιρνε κάτω από 40% στις εκλογές,

οι δημοσιογράφοι μιλούσαν για... ιστορική αποτυχία! Τα μπουζούκια ήταν ανοικτά επτά στις επτά... ούτε τα εφημερεύοντα νοσοκομεία έτσι. Οι γιατροί της καψούρας τραγουδούσαν στα μαγαζιά των νονών της νύχτας για τους καθ' έξιν ξενύχτηδες, που έβαζαν τα καλά τους και σκορπούσαν τα λεφτά τους και τις κοινοτικές επιχορηγήσεις σε τραπέζια-επιταφίους απ' τα πολλά λουλούδια.

Η Μεταπολίτευση πέτυχε, η Ελλάδα ανήκε στον σκληρό πυρήνα της Ευρώπης. Στα δεκαοκτώ του ο Νικήτας ζούσε σε μια χώρα που ανήκε στην κλειστή λίγκα του ευρώ, παρέα με τους μεγάλους παίκτες. Τους μεγάλους παίκτες νικήσαμε λίγο αργότερα, το 2004 στην Πορτογαλία, και γίναμε από το πουθενά πρωταθλητές Ευρώπης στο ποδόσφαιρο. Στιγμές μοναδικές, αξέχαστες, διονυσιακές. Το ίδιο καλοκαίρι φέραμε ξανά μετά από εκατόν οκτώ χρόνια τους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Ελλάδα, ο κόσμος υποκλινόταν στο ελληνικό θαύμα, στη μικρή, ταλαιπωρημένη χώρα που ακτινοβολούσε φως – η τελετή έναρξης του Παπαϊωάννου και της Γιάννας δόξαζε την Ελλάδα στους δέκτες δισεκατομμυρίων τηλεθεατών. Κι έναν χρόνο αργότερα, η Έλενα Παπαρίζου έφτασε την Ελλάδα και στη μουσική κορυφή, στο number one της Eurovision.

Όλα αυτά έκαναν την Ελλάδα χώρα σούπερ σταρ και τον Νικήτα έναν επαναπαυμένο, ηδονόφιλο φοιτητή με την ψευδαίσθηση ότι όλα θα πάνε καλά.

Φαντασίωση ζωής

Δεν ήταν και η καλύτερη μέρα για την Ιλένια. Βασικά, παραήταν κακή. Δεν φτάνει που είχε να ετοιμάσει ένα σωρό χαρτιά και αιτήσεις για την Αμερική, έπρεπε να μαλώνει και με τον Αντώνη που ξύπνησε στραβωμένος.

«Μωρό, με κουράζει να σου λέω το ίδιο πράγμα πεντακόσιες φορές. Δεν μπορώ να έρθω από κει... Όχι, δεν λέω αυτό... περίμ... μα σου είπ... ΑΣΕ ΜΕ ΝΑ ΜΙΛΗΣΩ, ΡΕ ΑΝΘΡΩΠΕ!» κι έπεσε η γραμμή. Αποφάσισε να μην ασχοληθεί παραπάνω και κυρίως να μην ξανασηκώσει το τηλέφωνο. Έπρεπε οπωσδήποτε να προετοιμαστεί για το μάθημα γαλλικών, να περάσει από τον μπαμπά της που ήθελε να της πει κάτι σημαντικό, μετά να πάει γυμναστήριο και τέλος να ετοιμαστεί για να βρει την Αλκμήνη και τη Δάφνη στο μπαρ 56. Κι ας ωρυόταν ο Αντώνης μόνος του.

Πότισε το φυτό της στο μπαλκόνι και το εξέτασε προσεκτικά αναζητώντας τυχόν ξεθωριάσματα στο ζωνρό πράσινο χρώμα. Στον καθρέφτη, λουσμένα απ' το φως που έμπαινε στο δωμάτιο, είδε μια ασημένια τρίχα να ξεπροβάλλει στα σκούρα της μαλλιά. Αισθάνθηκε στιγμιαία ταραχή. Άσπρες τρίχες: το πρώτο σημάδι μιας αργόσυρτης, αντίστροφης μέτρησης. Πήρε ένα ψαλιδάκι, έκοψε την τρίχα και ξεκίνησε για τις δουλειές της.

*

Χωμένο σ' ένα υπόγειο που δεν το έπαιρνε το μάτι σου στον μικρό ανηφορικό πεζόδρομο, το μπαρ το έβρισκες δύσκολα – έπρεπε να σε μνησούν όσοι το ήξεραν ήδη. Αυτό από μόνο του έδινε μια νότα συνωμοσίας. Ο χώρος θύμιζε νεοϋορκέζικο μπαρ στα 60's. Ο κοκκινωπός φωτισμός, η μεγάλη ξύλινη μπάρα και το ξύλινο πάτωμα, το πιάνο, τα στρογγυλά τραπέζια με τα κεριά, γύρω από τούβλινους τοίχους με φωτεινές επιγραφές και πορτρέτα θρύλων της τζαζ, με λαμπιόνια που κρέμονταν απ'

το ταβάνι· ήταν σαν χρονομηχανή, για άλλους στο παρελθόν, για την Ιλένια στο μέλλον: έτσι φαντασιωνόταν τις νύχτες της στη Νέα Υόρκη.

«Ε, Ιλένια! Είσαι εδώ;» τη σκούντησε απαλά η Αλκμήνη.

«Ωχ, σόρι, αφαιρέθηκα», απάντησε.

«Λέμε να την κάνουμε από δω σιγά σιγά, να πάμε στο Churros. Ωραία ήταν τις προάλλες. Μη μου πεις ότι θα πιστολιάσεις...»

«Όχι βέβαια», χαμογέλασε η Ιλένια. «Να χαρώ λίγο νυχτερινή ζωή πριν σας αφήσω για πάντα», πρόσθεσε κοροϊδευτικά.

«Ρε, ακόμα δεν το έχω συνειδητοποιήσει ότι φεύγεις. Μεγαλώσαμε, ρε φίλε...» είπε η Δάφνη.

«Καλά, περίμενε, τίποτα δεν είναι ακόμα σίγουρο. Κάτσε να βγουν τα αποτελέσματα και κλαίμε τότε μια και καλή», απάντησε εύθυμα. Γέλασαν όλες.

«Ότι φοβάσαι μη δεν σε πάρουν ε... Άσε μας, ρε Ιλένια», είπε η Δάφνη. Και όντως, δεν έπαιζε να μην την πάρουν στο καλύτερο, άντε σε ένα από τα καλύτερα προγράμματα που αιτήθηκε.

Λίγο μετά μπήκαν στο ταξί που θα τις άφηνε έξω απ' το Churros. Ο ταξιτζής, καπνίζοντας τσιγάρο με μισάνοιχτο παράθυρο, κοιτούσε λαίμαργα απ' τον καθρέφτη τη Δάφνη στο πίσω κάθισμα. Όλο πήγαινε να ψελλίσει κάτι, αλλά δεν έπαιρνε απάντηση. Όταν έφτασαν, τα κορίτσια συμφώνησαν να μην ξαναπάρουν ταξί απ' τον δρόμο. «Τι ντουμάνι ήταν αυτό. Μόνο ναργιλέ που δεν άναψε ο ταρίφας», έκανε αηδιασμένη η Αλκμήνη. Μύρισαν η μία την άλλη να βεβαιωθούν ότι δεν βρομοκοπούσαν τσιγαρίλα και μπήκαν στο μαγαζί.

Το Churros ήταν γεμάτο ως συνήθως. Απέπνεε την αίσθηση της καθαριότητας που δίνει ο καλός εξαερισμός, παρότι το κάπνισμα επιτρεπόταν εντός. Ο φωτισμός ήταν χαμηλός, το στιλ του χώρου βιομηχανικό, με μοβ και μπλε ακτίνες φωτός να διατρέχουν τους τοίχους, δημιουργώντας μια αλλόκοτη αίσθηση. Στον τοίχο δέσποζε ένας τεράστιος ανάγλυφος κάκτος, που αν τον παρατηρούσες καλύτερα, διαπίστωνες ότι δεν είχε τη μορφή του φυτού, αλλά ενός γιγαντιαίου churros.

Δεν ήταν άσχημο μπαρ, σίγουρα όμως δεν ξεχώριζε αισθητικά από το

πλήθος των πανομοιότυπων μπαρ που άρχισαν να ξεφυτρώνουν στην Αθήνα. Η επιτυχία του –προϊόν καθαρόαιμης τύχης– οφειλόταν στο κοινό του: εκεί σύχναζαν πλούσιοι γόννοι της αθηναϊκής αστικής τάξης, παιδιά καλοζωισμένα, που προσπαθούσαν να αποτινάξουν τα προνόμια της μαλθακής τους ανατροφής, να γίνουν κάτι άλλο, να «αλητέψουν». Στα πρόσωπά τους καθρεφτιζόταν η αγωνία να ξεφύγουν απ’ τη σκιά των πετυχημένων γονιών, η διαβολική λαχτάρα να ποδοπατήσουν το επώνυμό τους, να απαρνηθούν την κληρονομιά τους, να πάρουν το τιμόνι της ζωής τους στα χέρια τους. Το βλέμμα τους είχε μία επίκτητη σκληράδα, λες και προσομοίωσαν μια άλλη ζωή, που ήταν αδύνατον να ζήσουν πραγματικά – ίσως αυτή η σκληράδα να μην ήταν παρά μίσος που δεν μπορούν να νικήσουν το πεπρωμένο τους. Το αθηναϊκό κέντρο, ένας άναρχος τσιμεντένιος λαβύρινθος χωρίς το εξευγενισμένο κάλλος των προαστίων, ήταν απόλυτα συμβατό με αυτό που φαντασιώνονταν ότι μπορούν να γίνουν. Και κάπως έτσι το Churros έγινε στέκι τους.

Ήταν το μαγαζί από το οποίο ο Νικήτας εξασφάλιζε τα προς το ζην.

*

Εκείνο το βράδυ την είδε ξανά μετά από μια εβδομάδα. Την προηγούμενη φορά στάθηκε αδύνατον να την προσεγγίσει. Μόνο τη χάζευε όσο προλάβαινε. Αναρωτιόταν ποια ήταν κι ευχήθηκε να ξαναπεράσει. Δεν θα επέτρεπε στον εαυτό του να μην της συστηθεί αν την ξανάβλεπε. Και να που ξανάρθε. Βάδιζε ευθυτενής, με τα μαύρα της μαλλιά τραβηγμένα πίσω απ’ τα αφτιά, μέχρι τη μέση της γυμνής της πλάτης. Είχε ελληνική ομορφιά, με μια νότα από χαρμάνι εξωτικό· στον μακρύ της λαιμό στηριζόταν ένα επιβλητικό πρόσωπο με μεγάλα γατίσια μάτια, στιβαρή μύτη και φιλήδονα χείλη. Το στητό, γυμνασμένο της κορμί έδινε την εντύπωση κινούμενου αγάλματος. Κι όσοι την παρατηρούσαν βυθίζονταν μαγεμένοι στις λεπτομέρειες: στις κλείδες που διέσχιζαν το στέρνο της, στα μακριά, καλοσχηματισμένα δάχτυλα, στο αψεγάδιαστο δέρμα, στις γραμμώσεις των γυμνασμένων ποδιών, στους αστραγάλους της. Δεν ήταν

γέννημα του επιχειρηματία Οδυσσέα Μακρυγιώργη και της συμβολαιογράφου Ειρήνης Δημητριάδα, αλλά κάποιου γλύπτη με υπερφυσικές δυνάμεις, που πλάθει με μαεστρία τον πηλό, σμιλεύοντας παστρικά τις γωνίες, κι έπειτα δίνει πνοή στα αγάλματά του.

Ο Νικήτας δεν ήταν κάνα παιδάκι στο θέμα γυναίκες. Έλεγε ότι τις αγαπούσε πολύ γιατί του είχαν φερθεί καλά. Όντως, τις είχε φάει με το κουτάλι. Η ιδιότητα του μπάρμαν είναι εξουσιαστική, και γι' αυτό αφροδισιακή. Το κατάλαβε πριν γίνει ο ίδιος μπάρμαν, σε κάτι διακοπές στην Πάρο. Ήταν σ' ένα ωραίο μπαρ με ξένη μουσική και έπιασε κουβέντα σε μια τύπισσα. Έβαλε τα δυνατά του να την εντυπωσιάσει. Η κοπέλα απαντούσε μετά βίας, στρέφοντας συνεχώς το κεφάλι στη φίλη της. Απέτυχε παταγωδώς. Λίγο μετά ο όχι ιδιαίτερα εμφανίσιμος μπάρμαν άρχισε να κουβεντιάζει μαζί της. Την άκουσε να του λέει «δεν νομίζω» και αυτός της απάντησε «τα νομίσματα στην τράπεζα». *Τα νομίσματα. Στην τράπεζα.* Τελευταία φορά που άκουσε αυτή την ατάκα ήταν στο δημοτικό. Δεν ήξερε αν έπρεπε να θυμώσει ή να γελάσει. Κι όμως, η κοπέλα κοιτούσε τον μπάρμαν αποσβολωμένη, έχοντας γείρει ελαφρώς το κεφάλι, θαρρείς και της είχε απαγγείλει ποίημα που φιλοτέχνησε μόλις για χάρη της! Ο μπάρμαν είναι ο σταρ του μαγαζιού, ο άνθρωπος που σε έναν χώρο γεμάτο κόσμο, ο ένας δίπλα στον άλλον, στέκεται μόνος πίσω απ' την μπάρα. Και μόνο αυτή η περιφραγμένη, ιδιαίτερη θέση του του δίνει ένα ξεχωριστό, ζηλευτό στάτους. Δεν μπορείς να σταθείς δίπλα του, είναι δυσπρόσιτος όπως κάθε πρόσωπο εξουσίας.

Ο Νικήτας το 'χε το πακέτο. Ήταν σίγουρα αρκετά εμφανίσιμος, άνετος, ελαφρώς σνομπ (πιο πολύ νυσταγμένος βασικά παρά σνομπ) κι έπαιζε σωστά τον ρόλο του, ετοιμάζοντας με στιλ τα ποτά και γνωρίζοντας και δυο τρεις δυνατές ψαγμενιές, τύπου signature cocktails. Έκανε και κάτι περίεργες, χαλαρές χορευτικές κινήσεις, που στα μάτια ενός άντρα θα φάνταζαν γελοίες, αλλά οι γυναίκες είχαν διαφορετική άποψη, και μάλλον αυτό μετράει. Δεν έφευγε κάθε νύχτα με άλλη, αλλά σίγουρα υπήρχε τουλάχιστον μία πρόθυμη να φύγει μαζί του. Το *modus operandi* του απλό: όταν είχε καύλες, επέλεγε την ωραιότερη από τις διαθέσιμες. Αν το σεξ

ήταν καλό, το συνέχιζε για λίγο, μέχρι που βαριόταν και εξαφανιζόταν, προφασιζόμενος πολλή δουλειά – τι φρικαλέο ψέμα. Στις σπάνιες περιπτώσεις που κολλούσε έκανε κάτι που έμοιαζε με σχέση. Μετά από λίγο καιρό, ανεξαρτήτως πόσο ερωτευμένος δήλωνε στην αρχή, την απατούσε με κάποια άλλη θαμώννα του μπαρ, χώριζε, και ξανάρχιζε η διαδικασία απ' την αρχή. Δεν ενθουσιαζόταν εύκολα. Εκείνο το βράδυ, όμως, ταρακουνήθηκε τόσο, που δεν έδειχνε καν νωθρός.

Προσπαθούσε να σκεφτεί τι θα της πει, πώς να την πλησιάσει. Μακάρι να τον προσέγγιζε εκείνη. Αλήθεια, τι θα της έλεγε; Το να σκέφτεσαι την ατάκα που θα πεις είναι σαν να σκέφτεσαι την αναπνοή σου: αυτομάτως παύει να είναι αυθόρμητη. Και μια στημένη ατάκα δεν προμηνύει καλή εξέλιξη. Στο φλερτ δεν πρέπει να πολυσκέφτεσαι. Όσο το σκέφτεσαι, κομπιάζεις, μεταδίδεις αμηχανία. Αμηχανία που προστίθεται στην ήδη αμήχανη προσπάθεια δύο αγνώστων να προσεγγίσουν ο ένας τον άλλο. Στο καμάκι μεγαλύτερη σημασία απ' τα λόγια έχει ο ρυθμός. Δεν χρειάζεται περιεχόμενο, δεν είναι λέσχη προβληματισμού. Θέλει ροή.

«Μία αβάνα μαύρη, ένα τζιν στυμμένο λεμόνι και... από μπίρες τι έχεις;» την άκουσε ξαφνικά να τον ρωτάει.

Σάστισε. Τι μάτια τον κοιτούσαν... «Εμ... Βαρέλι ή μπουκάλι;» Τράβηξε το βλέμμα αλλού. Κωλοαμηχανία.

«Και από τα δύο πες μου αν μπορείς», του είπε ευγενικά. Μιλούσε σε φυσιολογικό ρυθμό. Δεν είχε προσποιητό ύφος μοιραίας ούτε ιδιαίτερη βιασύνη, όπως συνηθίζεται σε παραγγελίες.

«Μμμ, κάτσε να θυμηθώ», της είπε. Εκείνη μειδίασε. Πήρε τα πάνω του και ευχήθηκε να μετατρέψει το μειδίαμα σε πλατύ χαμόγελο. «Από βαρέλι έχω Alpha, Guinness, Carlsberg, Erdinger, Flaros IPA και Godfather. Και από...»

«Τι είναι η Godfather;» έκανε απορημένη.

«Η πιο δυνατή! Δεν τη συνιστώ αν δεν έχεις φάει προηγουμένως». Τι μαλακίες λέω, σκέφτηκε.

«Λοιπόν, λέω να τη δοκιμάσω, μόνο και μόνο για το όνομά της».

Ο Νικήτας σκέφτηκε ότι είχε μία μοναδική ευκαιρία. Θα πόνταρε σε αυτό

το χαρτί και ό,τι γίνεται. «Έχει το όνομα της καλύτερης ταινίας όλων των εποχών».

Ένωσε την αδιόρατη έκπληξη στα μάτια της. Ήταν δύσκολο να την ερμηνεύσεις, οι αντιδράσεις της δεν ήταν πληθωρικές. Της άνοιξε την μπίρα και ξεκίνησε να τη σερβίρει.

«Μη μου πεις ότι σου άρεσε και το 3», του είπε μορφάζοντας αινιγματικά.

Μακάρι να ήξερε ποια είναι η σωστή απάντηση. Είπε να πει κάτι μεσοβέζικο. «Κοίτα, αν τη δεις μεμονωμένα, δεν είναι τόσο κακή. Αλλά επειδή οι άλλες είναι τέλειες, οι συγκρίσεις μαζί της τη χαλάνε πολύ. Ειδικά ο Αλ Πατσίνιο... απογοήτευση». Τον κοιτούσε επιδοκιμαστικά, σαν να πέρασε μόλις κάποιο μικρό τεστ. Ναι, ναι, ναι! Πανηγύριζε νοερά κι ένιωθε ξαφνικά να ακτινοβολεί αυτοπεποίθηση. Στα ηχεία ξεκίνησε μόλις να παίζει το *Desert Rose*. Ο απόκοσμος, ανατολίτικος ήχος του έκανε την ατμόσφαιρα αισθησιακή. Η καρδιά του χτυπούσε δυνατά. Ήταν η ώρα του: «Πηγαίνεις γενικά θερινό; Σου αρέσει η φάση;»

«Ναι, πολύ, προχθές ήμουν στο Ριβιέρα. Έχεις πάει;»

«Εννοείται! Από τα αγαπημένα μου».

«Εξάρχεια μένεις;»

«Όχι, αλλά συχνάζω...» της απάντησε.

«Α ωραία!» έκανε εύθυμα, με μια ένδειξη ελαφράς αμηχανίας στο πρόσωπό της. Μάλλον συνειδητοποίησε ότι μιλούσαν περισσότερη ώρα απ' όση συνηθίζεται όταν παραγγέλνεις ποτό.

«Γενικά παίζει το *Κάποτε στην Αμερική* για μία προβολή σε διάφορα θερινά. Επειδή είναι κοντά τέσσερις ώρες και δεν ψήνεται κανείς, αν ενδιαφέρεσαι, να σ' έχω στα υπόψιν», της είπε χαμογελαστά, προσπαθώντας να κοντρολάρει τον ρυθμό των παλμών και της φωνής του.

«Χα, χα, θα μπορούσε... γιατί όχι; Δεν την έχω δει!» του απάντησε. Στο πρόσωπό της άστραψε ένα πλατύ χαμόγελο. Ήταν μια αρμονική σύσπαση που αποκάλυψε μια απολύτως φροντισμένη οδοντοστοιχία.

«Τέλεια τότε, ούτε εγώ και θέλω πολύ!» της είπε. Την είχε δει φυσικά, αλλά δεν ήταν ώρα για περιττές ειλικρίνειες. Συνέχισε: «Μπορώ να έχω κάποιο στοιχείο σου να τα πούμε;»

Εκείνη φάνηκε διστακτική για κάποια κλάσματα του δευτερολέπτου:
«Εμ, ναι... πού θέλεις; Έχεις FB, Insta, κάτι;»

«Βασικά τα έκλεισα πρόσφατα», της είπε μορφάζοντας προβληματισμένος. Είχε ήδη μετανιώσει. Δεν είχε σκεφτεί τέτοια πρακτικά θεματάκια όταν τα 'κλεινε. «Οπότε καλύτερα Viber αν θέλεις... Έχεις; Βασικά, πώς σε λένε;»

«Ιλένια, χάρηκα».

Φάνηκε να της κινεί την περιέργεια. Ένας σινεφίλ μπάρμαν χωρίς σόσιαλ μίντια. Του έδωσε τον αριθμό της, είπε το όνομά της και γλίστρησε πίσω στην παρέα της. Η παρουσία της έγινε για αυτόν βαρυτικό πεδίο. Με την άκρη του ματιού κοιτούσε τις γραμμές της ίσιας πλάτης της, έτσι όπως τη χαίδευε το μοβ φως που κάθε τόσο έπεφτε πάνω της. Είχε αυτή την αύρα κυριαρχίας που αναδίδουν οι καλοζωισμένοι άνθρωποι, που δεν έπεσαν με τα μούτρα στις λάσπες, δεν τσακίστηκαν απ' τον κόπο, δεν πτοήθηκαν από κλειστές πόρτες και αποτυχίες. Στο πρόσωπό της διέκρινε μια άνεση, που ωστόσο δεν εξόκειλε σε υπεροψία. Το ντύσιμό της ήταν πολυτελές μα όχι επιτηδευμένο. Το μάτι του έπεσε στη βάση της πλάτης της, εκεί που δύο πεταχτά ημισφαίρια υπερέβαιναν ασύμμετρα τη λεπτή μέση, διαλαλώντας το θαύμα της γυναικείας ανατομίας. Η όψη της θρονιάστηκε στη σκέψη του, καθώς εκείνος ετοιμάζε ποτά και κοκτέιλ, λικνίζοντας το σώμα του στην αισθησιακή μουσική του πρωτοξάδερφου Φοίβου – του DJ του μαγαζιού.

Στο μυαλό του έπαιζαν σαν τρέιλερ οι στιγμές της επικείμενης συνάντησης έξω από το θερινό. Το αμήχανο πρώτο γεια, τα χαμόγελα, η αναμονή και η χαζοκουβέντα, οι μπίρες που θα πάρει απ' το κυλικείο, το διάλειμμα που θα σπάσει τον πάγο, η πρόταση να συνεχίσουν για ένα ποτό μετά την τετράωρη ταινία. Μακάρι να είχε όρεξη να συνεχίσουν. Αυτός πάντως θα είχε. Δεδομένο.

Η βραδιά εξελισσόταν φίνα. Την ανακουφιστική αίσθηση ότι ο στόχος επετεύχθη διατάρασσε όμως ένα ερώτημα, το οποίο δυνάμωνε όσο περνούσε η ώρα: Γιατί δεν ρίχνει έστω μια ματιά;

*

«Και τώρα τι;» ρώτησε η Ιλένια τη Δάφνη. «Θα χάσεις το πάρτι επειδή θα είναι ο άλλος ο μαλάκας εκεί;»

«Δεν γουστάρω καθόλου να τον δω, θα μου χαλάσει όλη τη διάθεση».

«Εντάξει, ρε συ, πέρασαν τρεις μήνες. Και στην τελική, συνάδελφοι είστε! Κάποια στιγμή θα συμπέσετε», αντέτεινε η Αλκμήνη.

«Μην επιμένετε, κορίτσια, δεν το 'χω. Θα είναι και με καμία άλλη και θα μου γυρίσει το μυαλό. Αφήστε που σας λέω».

«Ε και τι έγινε, ρε συ Δάφνη; Ελεύθερος είναι!»

«Ναι, οκεί και εγώ χωρισ... εεε ελεύθερη είμαι, αλλά θέλει λίγο καιρό να το αφήσεις εντελώς πίσω. Και σίγουρα, αν προχωρήσεις, δεν το τρίβεις στα μούτρα του άλλου». Κατέβασε μονορούφι τις τελευταίες γουλιές και τίναξε το κεφάλι, σαν να ήθελε να αλλάξει θέμα. Κοίταξε την πόρτα και είπε χαμογελώντας: «Α να τος». Γύρισαν ξαφνιασμένες οι άλλες δύο.

«Με κοψοχόλιασες», είπε γελαστά η Ιλένια.

Ήταν ο Αντώνης. Τις πλησίασε, αντάλλαξε σταυρωτά φιλιά με τη Δάφνη και την Αλκμήνη κι έπειτα φίλησε στο στόμα την Ιλένια.

Ο Φοίβος έβαλε στα ηχεία το *Sway*, σε εκτέλεση των Pink Martini, με ένα διακριτικό beat να δίνει από πίσω τον αργό χορευτικό του ρυθμό. Ο κόσμος ήταν εύθυμος. Δεν ίσχυε πλέον το ίδιο για τον μπάρμαν. Κοιτούσε ξανά και ξανά ελπίζοντας πως είδε λάθος. Όχι, όχι, το έκανε πάλι. Της άγγιξε την πλάτη. Τη φίλησε. Δεν είναι δυνατόν. Τι διάολο του έλεγε πριν για θερινά; Παρατηρούσε τον σύντροφό της από απόσταση. Ήταν πολύ προσεγμένος· απέπνεε καθαριότητα και ευρωστία. Το βλέμμα του είχε έναν απεχθή συνδυασμό αλαζονείας και μαλθακότητας. Κοιτούσε αφ' υψηλού, χωρίς ιδιαίτερους μορφασμούς ή συσπάσεις. Φορούσε ένα σκούρο μπλε μπλέιζερ με χρυσά κουμπιά, το οποίο ταίριαζε άψογα με το στιλ του, καθόλου όμως με το μαγαζί. Στεκόταν κυριαρχικά, θαρρείς κι απολάμβανε που έδειχνε παράταιρος, ικανός να αγηφήσει τον κώδικα ενδυμασίας του μαγαζιού. Και προς μεγάλο εκνευρισμό του Νικήτα, σίγουρα δεν έλεγες ότι της έπεφτε λίγος.

Τον εκνευρισμό διαδέχθηκε μια κρυφή ελπίδα: μήπως είναι στα

χωρίσματα. Αλλιώς γιατί να δεχτεί να πάμε θερινό; Και αν δέχτηκε από ευγένεια, επειδή δεν ήξερε τι να πει; Ναι, αλλά το χαμόγελο... αυτό το λάγνο τσαλάκωμα των χειλιών. Δεν μπορεί να χαμογελάει έτσι σε όλους. Στην τελική μπορεί και να τον κερατώνει. Ήθελε όμως να συμβαίνει κάτι τέτοιο; Ή μήπως ήθελε να την κάνει δική του και ένα τέτοιο γεγονός θα σήμαινε πως θα έκανε και σε εκείνον τα ίδια; Είχε βυθιστεί σε έναν καταγισμό αναπάντητων ερωτήσεων. Έπρεπε να μάθει. Και κυρίως έπρεπε να κανονιστεί αυτό το θερινό.

Η ώρα πήγε πέντε χωρίς να το καταλάβει, τα φώτα άναψαν. Οι φωταψίες της ελπίδας και της ματαιώσης που έστηναν χορό στο σκοτάδι διαλύθηκαν βίαια – το μαγαζί είχε σχεδόν αδειάσει. Η Ιλένια φόρεσε το τζάκετ της και τίναξε τα μαλλιά της με χάρη. Έφυγε χωρίς να χαιρετήσει, χωρίς καν να γυρίσει να κοιτάξει. Δεν έπρεπε να έρθει σήμερα στο μαγαζί. Τον έκαψε.

Η Αλκμήνη πήγε προς τον Φοίβο και τον αποχαιρέτησε. Ο Νικήτας αναθάρρησε· ένα φτερούγισμα στο στομάχι σωματοποίησε τη λαχτάρα του. Δεν πρόλαβε να κλείσει την πόρτα πίσω της και αυτός χίμηξε στον Φοίβο.

«Ποιες είναι αυτές; Τις ξέρεις;»

«Ναι, ρε, τι έπαθες;» έκανε απορημένος.

«Η Ιλένια, αυτή η μουνάρα, ποια είναι;»

«Τι με ρωτάς, ρε, αφού ξέρεις ποια είναι», του είπε κάπως ειρωνικά ο Φοίβος.

«Τι είναι, τι κάνει; Ποιος είναι αυτός μαζί της; Πες, ρε, έπαθα πλάκα».

«Δεν ξέρω τόσο πολλά, ρε. Εγώ ξέρω την Αλκμήνη, επειδή ένα φεγγάρι τα είχε με τον Μήτσο. Καλό τυπάκι».

«Τον γνωστό Μήτσο;»

«Ναι, ρε, τον κολλητό μου. Πάντως αυτή την έχω ξαναδεί σε μια μάζωξη. Κούκλα...» του είπε χαμογελώντας συνωμοτικά, σαν να απολάμβανε την αγωνιώδη αντίδρασή του.

«Με τι ασχολείται; Ξέρεις;»

«Νομίζω κάτι με τέχνες. Αρχιτέκτονας; Ζωγράφος; Θα σε γελάσω».

«Τι σχέση έχει, ρε μαλάκα, ο αρχιτέκτονας με τον ζωγράφο; Τέλος πάντων, ο άλλος; Ποιος είναι;»

«Αντώνη τον λένε, Αγγελάτο. Ήμασταν συμφοιτητές, πριν τα παρατήσω είχαμε ένα γεια. Τσόγλανος μεγάλος, γαμούσε ό,τι έβρισκε. Γιος μεγαλοδικηγόρων που ασχολούνται με τράπεζες και τέτοια. Αλλά δεν τον ξέρω προσωπικά», είπε σκεπτικός και πρόσθεσε, «πάντως είναι πολύ φορτωμένος. Οδηγούσε καινούρια σπορ Mercedes όσο ήταν φοιτητής. Μένει βόρεια, για περιοχή θα σε γελάσω».

*

Ήταν σε έξαψη. Το μαγαζί έκλεισε, χαιρέτησε βιαστικά τον Φοίβο και ξεκίνησε ενστικτωδώς χωρίς να ξέρει πού πάει. Περπατούσε νευρικά στους άδειους δρόμους, κοιτούσε τις πολυκατοικίες που έχουν διαφορετική η καθεμία ασχήμια και το μάτι του χανόταν σε ενοχλητικές λεπτομέρειες: στις παλιές εισόδους με τα γραφεία για θυρωρούς που δεν υπάρχουν πια, στα ραγισμένα νεοκλασικά που αργόσβηναν από την εγκατάλειψη, στα στενά, κακοτράχαλα πεζοδρόμια, στις κεραίες που έτεμναν τον άναστρο αττικό ουρανό, στα μαγαζιά που ήταν κλειστά – μόνιμα, όχι λόγω ώρας. Ήταν σε εγρήγορση. Έχανε τον χρόνο και τα χρόνια του. Τι προοπτικές είχε; Ήταν τριάντα πατημένα και κοιμόταν ακόμα στο ίδιο δωμάτιο, εκεί που κάποτε του 'φερνε το αχνιστό γάλα η μαμά του. Εκεί που τον ξυπνούσαν για να πάει με το ζόρι στο σχολείο. Οι τοίχοι ήταν πνιγηροί, λες και είχαν ποτιστεί με παιδικές ανάσες και κόλλες απ' τις αφίσες που κρεμούσε στην εφηβεία. Τι κάνει με τη ζωή του; Χαρτζιλίκια στο μπαρ; Μπάφους και δυο μήνες διακοπές το καλοκαίρι; Γαμήσια με την κάθε τυχάρπαστη, με τις ωραίες κυρίες που τον αντιμετωπίζουν σαν περιπετειούλα πριν σοβαρευτούν;

Θύμωνε, και η κωλοκατάσταση στο σπίτι δεν βοηθούσε. Η μάνα του ήταν διαρκώς μες στη μίρλα. Φοβόταν ότι θα χάσει τη δουλειά της, ότι θα κλείσουν τις τράπεζες. «Ατύχημα», αυτό ψέλλιζε. Δεν την καθησύχασαν ούτε οι πρόσφατες εκλογές του Σεπτεμβρη ούτε το νέο μνημόνιο. «Χρόνο κερδίζουν», έλεγε καχύποπτα, «για να οργανώσουν τη ρήξη. Θα πεινάσουμε!» Ο πατέρας του δεν σχολίαζε. Σάμπως μιλούσε και ποτέ ο γέρος; Μόνο με τους ασθενείς του. Στο σπίτι διάβαζε και έτρωγε.

Φάντασμα. Όχι, αυτό δεν είναι ζωή ενήλικα, αναλογιζόταν. Ενήλικας σημαίνει να πατάς στα πόδια σου. Όχι να τρέμεις μην πάθουν κάτι οι γέροι σου επειδή ζεις απ' τον παρά τους. Δεν ήταν παιδάκι πλέον. Λυπόταν που επέτρεπε στον εαυτό του να βαλτώνει στα στάσιμα νερά μιας περιορισμένης αυτονομίας. Αισθανόταν ευνουχισμένος, δεν ήθελε να τον δει το καταραμένο το σπίτι του.

Πώς θα μπορούσε να σταθεί δίπλα σε μία γυναίκα σαν την Ιλένια; Με χαρτζιλίκια απ' τα ποτά που φτιάχνει; Και αυτή όμως, τι φάση ήταν; Δεν μπορούσε να εξηγήσει πώς ήταν μαζί μ' αυτόν τον μοσχαναθρεμμένο κάγκουρα. Τα λεφτά του θέλει, στοιχημάτιζε – σάμπως όλες αυτό δεν θέλουν; Αφού τα φράγκα για έναν τριαντάρη είναι ό,τι η εξωτερική εμφάνιση για έναν εικοσάρη. Και αυτός ακόμα φτιάχνει τζιν και λέει μαλακίες για θερινά. Δεν θα ζει αιώνια. Όχι. Το έχει πάει τελείως λάθος. Και η χώρα πάει σκατά, θα πάθουν τίποτα οι δικοί του και δεν θα ξέρει τι να κάνει. Ένα ανθρωπάκι ήταν, φτερό στον άνεμο, υποχείριο των συνθηκών που εκλιπαρούσε να μην αλλάξουν και τον εκμηδενίσουν. Καιρό τα μάζευε. Οποιαδήποτε περαιτέρω αναβολή θα ήταν καταστροφική. Ήταν ώρα για αποφάσεις. Για αλλαγή. Για πραγματική ενηλικίωση. Τα μάτια του γυάλιζαν, οι φλέβες πετάγονταν με έξαψη στους πήχεις και στις παλάμες του. Έπρεπε να πάρει τηλέφωνο τον θείο του.

Χωρίς να το καταλάβει, πέρασε το φωτισμένο Παναθηναϊκό Στάδιο. Θα το έκοβε απέναντι, να βγει στο Κουκάκι. Τα λιγοστά αυτοκίνητα, οι σκόρπιες φωνές, τα μεθυσμένα βήματα των ξενύχτηδων, οι γάτες που περπατούσαν προσεκτικά· η Αθήνα είχε πάντα ζωή. Πάτησε στην Αρεοπαγίτου. Στα δεξιά του είχε τον ναό, μεγαλειώδη και αγέρωχο, παντοτινό αντίβαρο στην κατάντια της πόλης. Στα αριστερά του τα πολυτελή αναπαλαιωμένα νεοκλασικά με τους κρυφούς φωτισμούς. Το απαλό αεράκι του φθινοπωρινού ξημερώματος δημιουργούσε μια αύρα αισθησιακή, έτσι όπως γλιστρούσε μέσα απ' τα ρούχα του και διέτρεχε τη ραχοκοκαλιά του. Χάραζε και ο ουρανός βάφτηκε με μοβ, ηδονικά χρώματα, περιμένοντας το σάλπισμα του ήλιου. Ο λιθόστρωτος δρόμος, αγκαλιά με τα ιερά σύμβολα του νεκρού πολιτισμού που μετάγγισε την

ψυχή του στους ανθρώπους, υποδεχόταν τις πρώτες ακτίδες του φωτός με αυτοπεποίθηση· ένα τρισχιλιετές ραντεβού ένωσης της επίγειας με τη φυσική ομορφιά, του θεϊκού με το ανθρώπινο. Κάθε μέρα εκείνη την ώρα, μακριά απ' την οχλοβοή της τουριστικής τους μοίρας, τα χρώματα περίμεναν καρτερικά το φρέσκο φως να τα φιλήσει, να τα λατρέψει, όσο κανένα ανθρώπινο ον δεν μπορεί.

Περπατούσε μονάχος και φανταζόταν δίπλα του τη μορφή της Ιλένιας. Την οδηγούσε θριαμβευτικά στο μέλλον που της αξίζει. Εκείνη γέρνει πάνω του, γητεμένη απ' το απαλό άγγιγμα του στιβαρού άντρα στην πλάτη της. Το μέλλον διαγράφεται λαμπρό, σαν το ακμαίο τους βάδισμα στα φωτεινά στενά. Στα αριστερά του δέσποζε το Μουσείο της Ακρόπολης με τις λιτές γραμμές και τις γυάλινες προσόψεις. Έκλεισε τα μάτια, να γευτεί τη μορφή της. Την πηγαίνει εκεί σε μέρα και ώρα που είναι κλειστό (ναι, το μπορεί ακόμα κι αυτό), μακριά απ' τα ανθρώπινα βλέμματα, όπως ο αινιγματικός συγγραφέας Τζεπ Γκαμπαρντέλα του Σορεντίνο. Τη βλέπει να περπατάει αργά και σταθερά, το φως προσκυνάει ευλαβικά τα πόδια της, είναι μια χαμένη θεά από το ανατολικό αέτωμα του Παρθενώνα, δίπλα στους παλιούς της συναδέλφους που την κοιτάζουν με μαρμάρινα βλέμματα ζήλιας.

Σκηνοθετούσε το μέλλον μπλέκοντας τις φαντασιώσεις με τις ελπίδες του. Ήθελε αληθινά, μέχρι τα αθέατα μύχια της ψυχής, να μπορεί να ανταποκριθεί σ' ένα τέτοιο μέλλον. Δεν υπήρχε αμφιβολία. Αύριο κιόλας θα καλούσε τον θείο του.

Και κάπως έτσι έβαλε μπρος με ελπίδα κι ανυπομονησία για ένα νέο ταξίδι ζωής. Ούτε που μπορούσε να φανταστεί τι φριχτούς κινδύνους εγκυμονούν οι ανοιχτές θάλασσες για όσους αλόγιστα ξεμακραίνουν απ' την ασφάλεια της στεριάς.

Η αυτοεξορία του Θέμη

Τις ίδιες μέρες ο Θέμης μάζευε τα πράγματά του σε μια τεράστια βαλίτσα για τη Γερμανία. Ήταν τριαντάρης και απογοητευμένος. Βασικά, το ότι έκλεισε τα τριάντα ίσως να μην ήταν και εντελώς άσχετο με την ψυχική του κατάσταση. Τα τριάντα είναι η πραγματική έναρξη της ενήλικης ζωής: η ηλικία που σου ψιθυρίζει αγχωτικά «ώρα να σοβαρευτείς». Μέχρι τότε, είσαι είκοσι κάτι, όπως είκοσι κάτι ήσουν και φοιτητής, που το θέμα της ηλικίας δεν σε αφορούσε καθόλου. Τα πρώτα «-άντα» όμως είναι μια νέα πίστα. Είναι η δεκαετία στην οποία κατά κανόνα αποκτάς την ιδιότητα του γονιού και του συζύγου. Η δεκαετία που τα φοιτητικά πάρτι γίνονται γλέντια σε γάμους φίλων σου που εύχονται «και στα δικά σου», πριν ξεκινήσουν οι βαπτίσεις των παιδιών τους. Δεν είσαι πλέον παιδί και μάλλον παύεις να νιώθεις. Τα λάθη δεν συγχωρούνται εύκολα. Πρέπει να βάζεις ξυπνητήρι κάθε πρωί και να σκέφτεσαι διπλά αν θα πιεις ποτάρες με την παρέα το βράδυ (η οποία πλέον κανονίζει όλο και σπανιότερα), επειδή αύριο η μέρα θα 'ναι μαρτύριο. Οι διακοπές μετράνε πολύ περισσότερο απ' ό,τι παλιά, που λίγο πολύ όλος ο χρόνος διακοπές ήταν: η εξεταστική της σχολής ήταν η διακοπή των διακοπών. Τον αυθορμητισμό των είκοσι κάτι διαδέχεται ένα προσεκτικότερο ζύγισμα της κάθε επιλογής. Απ' τα τριάντα και μετά πρέπει να 'χεις βάλει σε μια τάξη τη ζωή: να βρεις μια σταθερή δουλειά με προοπτική, μία σύντροφο με προοπτική. Γενικά, η προοπτική φοριέται πολύ σαν λέξη στα τριάντα: αγκαζέ με τη φράση «ώρα να σοβαρευτείς».

Ο Θέμης δεν είχε καμία σοβαρή προοπτική. Υπό μία έννοια ήταν άτυχος. Τελείωσε τη Νομική Σχολή Αθηνών το 2009, έναν χρόνο μετά την πτώχευση της Lehman Brothers που έφερε την παγκόσμια οικονομική κρίση. Στο περίπτερο έξω απ' το σπίτι του, μια στραβοκρεμασμένη εφημερίδα προειδοποιούσε: «Μαύρα σύννεφα πάνω από την ελληνική οικονομία – Η “καταιγίδα” που φέρνει η παγκόσμια οικονομική κρίση».

Στον δημόσιο διάλογο υπήρχε για πρώτη φορά μετά από δεκαετίες μια αίσθηση ανησυχίας. Ο τότε πρωθυπουργός, ανιψιός ενός παλιού πρωθυπουργού, ψέλλιζε γενικόλογα για «δύσκολες αποφάσεις», αλλά μέχρι εκεί.

Ο αντίπαλός του, γιος ενός άλλου παλιού πρωθυπουργού (που υπήρξε αντίπαλος του θείου του εν ενεργεία πρωθυπουργού), απαντούσε με στεντόρεια φωνή «λεφτά υπάρχουν!». Ήταν οι τελευταίες εκλογές που ο κόσμος πίστευε ακόμα στα κόμματα. Χιλιάδες ψηφοφόροι μαζεύονταν στις πλατείες με καπνογόνα και σημαίες, φωνάζοντας παθιασμένα «Να τος, να τος ο πρωθυπουργός». Κανείς δεν περίμενε αυτό που ερχόταν.

Η κρίση τον πήρε απ' το χέρι ήδη απ' όταν ήταν επαγγελματικό νεογνό. Δεν είχε τίποτε απ' την ομορφιά ενός ξεκινήματος. Η αγορά εργασίας τελούσε σε σοκ – το κύμα των άνεργων πτυχιούχων ΑΕΙ φούσκωνε. Η νέα καθημερινότητα ήταν ντυμένη με άγνωστες ως τότε λέξεις: κρίση, μέτρα, κούρεμα, ΔΝΤ, σπρεντ, Αγανακτισμένοι, ρευστότητα, χαράτσι, κίνδυνος, χρεοκοπία. Μνημόνιο· αρχικά ένα, μετά άλλα δύο – ή τρία; Χάθηκε το μέτρημα. Δεν είχε γονείς δικηγόρους· ο πατέρας του καθηγητής Γυμνασίου στα Χανιά και η μητέρα ταμίας σε σουπερμάρκετ. Δυο αξιοπρεπείς, αθόρυβοι άνθρωποι, πεπεισμένοι ότι το βλαστάρι τους ξεκλείδωσε την πόρτα της επιτυχίας όταν ανακοινώθηκαν οι βαθμοί του στις πανελλαδικές.

Έστειλε βιογραφικά σε διάφορες δικηγορικές εταιρίες. Είχε διαβάσει κάπου ότι το βιογραφικό έπρεπε να 'ναι σύντομο, σαφές κι ενδιαφέρον· να κάνει τον εργοδότη σου να «θέλει να σε γνωρίσει» – κάτι σαν ματσάρισμα στο Tinder, χωρίς φωτογραφίες και προσδοκίες για γλωσσόφιλα. Έτσι, εκτός απ' τις βασικές πληροφορίες, όπως σχολή, βαθμοί, γλώσσες κ.λπ., αποφάσισε να το διανθίσει με μερικές σύντομες αρλούμπες για εθελοντισμούς, αθλήματα και χόμπι. Αν τον ρωτούσαν στα σοβαρά για αυτά, θα γινόταν ρεντίκολο. Το μόνο που έψαξε ήταν μια δενδροφύτευση, ίσα για να ξέρει πού και πότε έγινε, αν τυχόν ζητούσαν λεπτομέρειες. Και από αθλήματα ίσχυε ότι του άρεσε η μπάλα – αλλά μόνο να βλέπει.

Φόρεσε την κοστουμιά απ' τα Ζάρα με μανίκια που ήθελαν επειγόντως κόντεμα και πήγε για την πρώτη του συνέντευξη σε μια μεγάλη εταιρία με

παιδιά των λουλουδιών. Αν ζούσαμε στις σοσιαλιστικές χώρες, πιθανότατα θα ζητούσαμε μία κοινωνία ελεύθερη, δημοκρατική και ευνομούμενη. Θα οργανωνόμασταν στην αντίσταση. Τα ίδια θα κάναμε και στην Ελλάδα, από την ανάποδη».

«Πού το ξέρεις;» τον ρώτησε με παιγνιώδη δυσπιστία ο Θέμης.

«Δεν το ξέρω, αλλά το ελπίζω. Θέλω να πιστεύω ότι δεν θα κυκλοφορούσαμε με κλειστά μάτια κι αφτιά. Υπήρχαν νέα παιδιά, πολλά νέα παιδιά, που πάλευαν».

Ένας γλάρος με διάπλατα ανοιχτά τα κατάσπρα φτερά του πλησίαζε με μεγάλη ταχύτητα. Ο Νικήτας κι ο Θέμης τραβήχτηκαν ξαφνιασμένοι πίσω. Ο Εμμανουήλ έβγαλε ένα κομμάτι ψωμί και, κάνοντας σινιάλο με το χέρι, άφησε το πεινασμένο πουλί να αρπάξει το ψωμί με το μακρύ του ράμφος, πριν χαθεί και πάλι στους ουρανούς. «Τα λέμε καθημερινά με τον κύριο!» σχολίασε χαμογελαστός προς τους απορημένους επισκέπτες του. «Πού είχαμε μείνει;»

«Στο ότι θα πολεμούσαμε το παρακράτος», είπε ο Νικήτας με δόση πικρού αυτοσαρκασμού.

«Σωστά! Κι έπειτα ήρθε η Μεταπολίτευση και μονοιάσαμε μεταξύ μας. Όμως, μετά από δεκαετίες στέρησης, ενδώσαμε με τις ευλογίες του κράτους σε αυτό που προσφυώς ονομάστηκε “νεοπλουτισμός”. Καταναλωτική υστερία».

«Πάνε αυτά, τελείωσαν με την κρίση», παρατήρησε ο Θέμης.

Ο Εμμανουήλ χαμογέλασε σκεπτικός. «Αναρωτιέμαι: αλλάξαμε πραγματικά μετά την κρίση; Πολύ φοβάμαι ότι, αποφασίζοντας πως δεν μπορούμε να βελτιώσουμε τον κόσμο, αρχίσαμε να μη βλέπουμε τίποτε άλλο πέρα από εμάς. Οι ηθικές και οι θρησκευτικές πυξίδες, οι συλλογικοί στόχοι, οι κοινές αρχές –ενίοτε ακόμα και τα βιολογικά δεδομένα– μένουν ξοπίσω μας. Μια ολόκληρη βιομηχανία αυτοβελτίωσης σου λέει νύχτα μέρα να ασχοληθείς με εσένα, να κοιτάξεις πρώτα τις ανάγκες σου, να αποθεώσεις το εγώ. Ο ατομικισμός είναι ο νέος κοινός τόπος. Πλούσιοι και φτωχοί βράζουμε στο καζάνι του».

«Αυτό γιατί είναι κακό όμως; Το ξέρεις καλύτερα από μένα πόσο

επικίνδυνη είναι ιστορικά η χρησιμοποίηση του ανθρώπου ως μέσου για την επίτευξη “ανώτερων” στόχων», αντέτεινε ο Θέμης.

Ο ήλιος πλησίαζε στο βασίλειμά του. Ένας πορτοκαλής ουρανός σκέπαζε τη θάλασσα με χρώματα νοσταλγικής ομορφιάς. Ο αέρας δυνάμωνε και αυτοί προχωρούσαν σε ένα χωμάτινο μονοπάτι, ανάμεσα σε αγριόχορτα και μποστάνια. Μερικές κότες σουλατσάριζαν καμαρωτές λίγα μέτρα παραπέρα. Ο Νικήτας τις παρατήρησε κι αισθάνθηκε ξαφνικά μία ανεξήγητη έκρηξη χαράς που κράτησε για μερικά δευτερόλεπτα.

Ο Εμμανουήλ απάντησε: «Έχεις απόλυτο δίκιο, Θέμη: η αξία του ανθρώπου δεν πρέπει να σχετικοποιείται. Όμως οφείλουμε να αναρωτηθούμε: σε τι επικίνδυνες περιπέτειες μπαίνει η ανθρωπότητα όταν δεν υπάρχουν άνθρωποι να την υπερασπιστούν; Που σημαίνει: σε τι περιπέτειες μπαίνει ο άνθρωπος όταν ο συνάνθρωπος δεν είναι εκεί για αυτόν; Από τότε που έπαψαν να υπάρχουν δυνάστες, δυνάστες του εαυτού μας γίναμε εμείς. Καθηλωμένοι στην ιδέα ενός απόλυτου εγώ, που πρέπει συνεχώς να διακρίνεται και να ηδονίζεται, στρέψαμε πάνω μας όλα τα φώτα της ζωής. Κι όταν έρθουν οι λύκοι –αν δεν είναι ήδη εδώ!–, δεν θα χρειαστεί καν να φορέσουν προβιά. Δεν έχουμε μάτια να κοιτάζουμε παραέξω».

«Δεν ξέρω... δεν αισθάνομαι καθόλου αισιόδοξος. Αμφιβάλλω αν μπορούμε να ξεφύγουμε απ’ αυτή τη συνθήκη. Ίσως αυτή να είναι η μοίρα της γενιάς μας. Είμαστε όμηροι των καιρών μας». Ο Θέμης ακουγόταν περίλυπος.

Ο Νικήτας πετάχτηκε και μουρμούρισε με αγωνία: «Πρέπει να υπάρξει λύση... πρέπει... να τη βρούμε. Εσείς... εε δηλαδή εσύ, Εμμανουήλ, τι λες;»

«Βαδίζουμε σε αχαρτογράφητα νερά, αδέρφια μου. Αναζητάμε την ευτυχία σε λεκτικές παραλλαγές της ατομικής επιτυχίας. Προσομοιώνουμε την επιτυχία μας στους διαδικτυακούς μας φίλους, εξαπατώντας κι εκείνους κι εμάς. Αλήθεια, φίλοι μου, πόσο συχνά ορίζουμε την ευτυχία με τον φακό στραμμένο στους άλλους; Ως εκείνη την κατάσταση στην οποία μοιράζεις τον εαυτό σου προσφέροντας αγάπη; Ίσως γι’ αυτό η δημιουργία οικογένειας, ως συνθήκη υπέρβασης του εγώ, όπου πλέον ζεις και πεθαίνεις

για άλλους, για τα παιδιά σου, τη σύζυγό σου, φθίνει μέχρι το σημείο της δημογραφικής απειλής: στην κοιτίδα του ατομισμού, την πλούσια καπιταλιστική Δύση, η υπογεννητικότητα είναι η μάστιγα του αιώνα μας».

Ο Θέμης ανέσυρε στον νου του το δίστιχο του ποιητή, φωτισμένο από ένα καινούριο, παράξενο φως:

Κι όταν δεν πεθαίνει ο ένας για τον άλλον / Είμαστε κιόλας νεκροί.

Πήραν τον δρόμο της επιστροφής αμίλητοι και σκεπτικοί. Είχε αρχίσει να νυχτώνει. Ο μοβ ουρανός, οι περήφανες δενδροστοιχίες, ο καθαρός αέρας, οι ήχοι των ζωντανών, τα μεγάλα βουνά, η απέραντη θάλασσα: η αφτιασίδωτη ομορφιά της πλάσης ανοιγόταν μπροστά τους. Απερίσπαστοι από την κοσμική ζωή, μπορούσαν να την αισθανθούν, η ομορφιά μετατρεπόταν σε βίωμα.

Μίλησε ξανά, σαν να έβαζε τον επίλογο της κουβέντας τους, με λόγια που φάνηκαν να ζυμώνονταν για χρόνια στους μύλους του νου του: «Αδέλφια μου, έχουμε ένα ταπεινό χρέος: να διαφυλάξουμε στη μνήμη, στην καρδιά, στον λόγο και στις πράξεις μας, εκείνους τους ανθρώπους που επέλεξαν να υπερβούν τον εαυτό τους και να αφοσιωθούν στον συνάνθρωπο. Που είδαν στο άπλετο φως της ύπαρξής τους μια ευκαιρία να φωτίσουν λιγάκι και τους άλλους. Που θα μπορούσαν να ζουν αιώνια, ακόρεστα, προσφέροντας ταπεινά την αγάπη τους. Οι άνθρωποι αυτοί είναι λησμονημένοι, διότι δεν διεκδικούν τον προβολέα της προσοχής μας. Πρέπει λοιπόν να τους θυμόμαστε. Και, ακόμα καλύτερα, να τους θυμίζουμε».

«Έχω στο μυαλό μου μερικά τέτοια ανθρώπινα παραδείγματα. Είναι όλα τους γυναίκες», είπε χαμογελαστά ο Θέμης.

Ο Εμμανουήλ χαμογέλασε. «Τα συμπονετικά πλάσματα που αγαπούν ανυστερόβουλα και είναι έτοιμα να θυσιάσουν το εγώ τους τα φανταζόμαστε συνήθως με τη μορφή μιας μητέρας ή μιας γιαγιάς. Ίσως γι' αυτό φοβούμαι ότι η χειραφέτηση της γυναίκας έχει πάρει λάθος μονοπάτι». Ο Θέμης και ο Νικήτας κοιτάχτηκαν λοξά μεταξύ τους. Εκείνος χαμογέλασε. «Μη με παρεξηγήσετε, αδελφοί μου, στηρίζω με ενθουσιασμό την απελευθέρωση κάθε ανθρώπου απ' τα δεσμά της καταπίεσης. Φοβάμαι όμως ότι η χειραφέτηση κατέληξε αίτημα ισότιμης συμμετοχής στον

δυστυχισμένο αρρενωπό κόσμο: των ανταγωνισμών, της ματαιοδοξίας, της αυτοεξάντλησης. Η πραγματική νίκη της γυναίκας –που θα ’ναι νίκη της ανθρωπότητας– θα έρθει όταν απαρνηθεί τον μίζερο κόσμο των αντρών. Αλλά αυτό είναι άλλη κουβέντα και φοβάμαι ότι όταν φλυαρώ, δεν έχω σταματημό...»

Έφτασαν ξανά στον περίβολο της μονής. Πίσω τους το φεγγάρι έριχνε το χλωμό του φως στη σκοτεινή ακτή. Ένα ανηφορικό χωμάτινο δρομάκι, χωμένο ανάμεσα σε φροντισμένους αμπελώνες, τους οδήγησε στο επιβλητικό πετρόχτιστο βυζαντινό συγκρότημα. Έβλεπαν με δέος τα ψηλά βράχια πάνω στα οποία στεκόταν στιβαρή η μονή, προστατευμένη από μεσαιωνικά τείχη και πύργους, με το πελώριο βουνό να στέκει πίσω της σαν άγρυπνος φρουρός. Αισθάνονταν ότι τίποτα κακό δεν μπορούσε να συμβεί εδώ. Εκείνη την ώρα επικρατούσε παντού σιωπή, και μόνος μάρτυρας της ανθρώπινης παρουσίας ήταν μερικά παράθυρα που φεγγοβολούσαν.

«Ήταν μεγάλη χαρά που ξανανταμάσαμε», είπε ο Θέμης.

«Σ’ ευχαριστούμε», ακολούθησε ευγενικά ο Νικήτας.

Το κρύο δυνάμωνε καθώς καληνυχτίστηκαν. Έκαναν να φύγουν, όμως ο Εμμανουήλ κοντοστάθηκε.

«Θα με συγχωρήσετε», είπε κοιτώντας τους με αγάπη και πήρε από το μπράτσο τον Νικήτα λίγο παραπέρα. Τον κοίταξε μέσα στα μάτια και του είπε γλυκά: «Αδελφέ μου, μη λησμονήσεις αυτά μου τα λόγια: υπάρχει ακόμα χρόνος. Πάντα υπάρχει η δυνατότητα μιας νέας αρχής. Ανησυχώ βαθιά ότι δεν το ’χεις καταλάβει...»

Ο Νικήτας τον κοιτούσε σαν χαμένος. Πώς είναι δυνατόν; Την έκπληξή του μετρίαζε η αίσθηση ότι ζούσε ένα όνειρο· τίποτα δεν έμοιαζε αληθινό.

«Δεν... δεν καταλαβαίνω τι λες», απάντησε φοβισμένα.

Εκείνος χαμογέλασε ξέπνοα. «Άκου με, αδελφέ μου. Μείνε εδώ για λίγο ακόμα. Έλα αύριο να εξομολογηθείς. Αν το θέλεις, νήστεψε κι έπειτα κοινώνησε. Άφησέ τα όλα πίσω. Πιστεύω σε εσένα. Ο Θεός πιστεύει σε εσένα. Μην Τον απογοητεύσεις».

Ο Νικήτας είχε χλωμιάσει. «Πώς το ξέρετε; Σας παρακαλώ... Δεν... δεν